

Νεοελληνική

Γλώσσα

Γ' Λυκείου

Επισημάνσεις προς επανάληψη

ΓΕΛ Άνοιξης

Θεματολογία Φακέλου Μαθητή ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ (Γλώσσα)

1. Επικοινωνία
2. Σχέσεις Αλληλεπίδρασης
3. Σχέσεις αλληλεπίδρασης στον χώρο της εκπαίδευσης
4. Έμφυλες ταυτότητες και στερεότυπα.
5. Αναπαραστάσεις του διαφορετικού Άλλου
6. Αναπαραστάσεις της Ημετερότητας
7. Ο Ξένος
8. Ο Άλλος ως εχθρός
9. Αναπαραστάσεις της Τεχνολογίας
10. Εμείς και το Φυσικό Περιβάλλον: Φόβοι και προσδοκίες

Θεματικοί άξονες με παραδείγματα

- **Άμεσο κοινωνικό περιβάλλον** (Εκπαίδευση, Σχολείο, Οικογένεια, Βία)
- **Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον** (Τουρισμός, Επιστήμη & Τεχνολογία, Δημοκρατία & Ολοκληρωτισμός, Ελευθερία & Ανθρώπινα δικαιώματα, Τουρισμός, Πρόσωπο & Προσωπείο, Παράδοση & Ιστορία, Ελλάδα & Ευρώπη, Βία)
- **Φυσικό περιβάλλον** (Οικολογία, Τουρισμός)
- **Ψηφιακό περιβάλλον** (Καταναλωτισμός & Διαφήμιση, Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Επιστήμη & Τεχνολογία, ΜΜΕ)
- **Ταυτότητες** (Ελευθερία & Ανθρώπινα δικαιώματα, Καταναλωτισμός & Διαφήμιση, Πρόσωπο & Προσωπείο, Παράδοση & Ιστορία, Ελλάδα & Ευρώπη)

Πολυτροπικότητα

- ❑ **Πολυτροπικό** είναι το κείμενο εκείνο που χρησιμοποιεί για τη μετάδοση μηνυμάτων συνδυασμό **σημειωτικών τρόπων**. Για παράδειγμα, τα περισσότερα κείμενα των σχολικών βιβλίων, του ημερήσιου τύπου ή της τηλεόρασης είναι πολυτροπικά, αφού συχνά **συνδυάζουν γλώσσα και εικόνα ήχο και μουσική**. (Ε. Χοντολίδου, Γλωσσικός Υπολογιστής 1999, 1: 115-117).
- ❑ Π.χ. εικόνες, βίντεο, power point, σχεδιαγράμματα, γραφήματα, σκίτσα, κόμικ, αφίσες, χάρτες κ.ά.

ΚΑΘΩΝ ΘΡΑΥΞΗ
ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΥΝΟΜΟΣΙΑΣ
ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ...
ΕΝΑΣ ΣΤΟΥΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ
ΠΙΣΤΕΥΕΙ ΟΤΙ ΤΑ ΕΜΒΟΛΙΑ
ΕΙΝΑΙ ΑΧΡΗΣΤΑ!

ΝΑΙ, ΓΙΑΤΙ
ΕΜΒΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΒΛΑΚΕΙΑ
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ...

ΔΕΡΜΕΝΤΟ



Κειμενικά είδη

• Σύμφωνα με τη σχολική Γραμματική της ΝΕΓ, από τα γένη λόγου:

➤ **ΑΦΗΓΗΣΗ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ** παράγονται τα «κειμενικά είδη» ή «είδη λόγου». Ωστόσο, σύμφωνα με το ΠΣ:

➤ **ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ** (genres) καταγράφονται **ΩΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ**:

1. **αφήγησης** (ακολουθία προσώπων ή γεγονότων στο χώρο και στον χρόνο): π.χ. προσ. διήγηση

2. **περιγραφής** (ταξινόμηση των πραγμάτων): π.χ. προσωπ.-καθημ.-τεχνικές περιγραφές

3. **εξήγησης** (ακολουθία των φαινομένων σε σχέσεις χρονικότητας ή αιτιότητας): πως και γιατί

4. **επιχειρηματολογίας** (να πείσουν για την αποδοχή μιας άποψης): π.χ. δοκίμια, συζητήσεις

5. **οδηγιών** (λογική ακολουθία δραστηριοτήτων ή συμπεριφορών): π.χ. εγχειρίδια χρήσης

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ: Άρθρα, επιστολές, επιστημονικά πειράματα, μαρτυρίες, κριτικές κ.ά.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Δομικά, οργανωτικά, λεξικογραμματικά, ρητορικά (όχι απλή αναγνώριση αλλά αξιολόγησή τους σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο, την πρόθεση του συγγραφέα και τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητά τους) ➡ **Σημαντική αλλαγή**

Γενετικά σύνθετα προϊόντα

□ Εκφώνηση γλωσσικής άσκησης στα κειμενικά είδη

B3. Δύο από τα κειμενικά είδη είναι α) η αφήγηση και β) η εξήγηση. Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται ρήματα κυρίως σε παρελθοντικούς χρόνους, χωρίς να είναι σπάνια και η χρήση του ιστορικού ενεστώτα. Στην εξήγηση επιλέγονται ρήματα (συνήθως σε ενεστώτα χρόνο) δράσης και ρήματα σκέψης. Με γνώμονα την παραπάνω διαπίστωση να εντοπίσετε στο δεύτερο κείμενο πέντε ρήματα προσδιορίζοντας κατά πόσο, κατά την άποψή σας υπηρετούν τον σκοπό της αφήγησης ή της εξήγησης.

Τροπικότητα (στάση ομιλητή)

Επιστημική

- σχετίζεται με τον βαθμό **βεβαιότητας** του ομιλητή (υπόθεση, δυνατότητα, πιθανότητα, βεβαιότητα)

Η τροπικότητα εντοπίζεται με βάση στοιχεία μορφής και περιεχομένου

- Σημαντικός ο ρόλος της επιλογής των ρημάτων, (εγκλίσεων, χρόνων, προσώπων) επιρρημάτων, συνδέσμων, σημείων της στίξης, ρηματικών ή ονοματικών φράσεις για την αναγνώριση της **στάσης του ομιλητή** σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου σε σχέση με το θέμα του. Π.χ. δυνητική οριστική, βεβαιωτικά ή διστακτικά επιρρήματα, επιτατικό-υποθετικό-βεβαιωτικό πρέπει κ. ά. Επίσης παραδείγματα, εικασίες κλπ.

Δεοντική

- σχετίζεται με την **αναγκαιότητα** πραγματοποίησης αυτού για το οποίο γίνεται λόγος (επιθυμία, ευχή, πρόθεση, υποχρέωση).

Τρόπος

Αφορά τον τρόπο εκφοράς του λόγου

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Οι διαφορές ανάμεσα σε γραπτό, προφορικό ή πολυτροπικό λόγο αφορούν τα υλικά μέσα με τα οποία πραγματώνεται (**δίαυλος**) αλλά και το κατά πόσο οι συμμετέχοντες μπορούν να παρέμβουν κατά τη διάρκεια παραγωγής του μηνύματος (**μέσο**).
- Σε ένα πολυτροπικό κείμενο ο ρόλος της γλώσσας είναι συμπληρωματικός στα άλλα συστήματα, ενώ σε ένα δοκίμιο η γλώσσα συγκροτεί το ίδιο το κείμενο.

Κριτήρια στην παραγωγή λόγου

- Επιλογή των κατάλληλων μόνο πληροφοριών από το συνοδευτικό κείμενο για τη συγκεκριμένη επικοινωνιακή περίσταση
- Ικανότητα μετασχηματισμού των πληροφοριών

Λογοτεχνικό μοτίβο

Θεματικός τύπος ή φραστικός τρόπος

- Επαναλαμβανόμενος θεματικός τύπος ή φραστικός τρόπος που επανέρχεται σταθερά και αναλλοίωτα σε ένα λογοτεχνικό έργο ή στο έργο ενός/μιας συγγραφέα ή σε ένα σύνολο λογοτεχνικών έργων

Κοινοί τόποι

- Τα φραστικά ή εκφραστικά λογοτεχνικά μοτίβα λέγονται επίσης τυπικοί στίχοι, κοινοί τόποι ή κοινοί τύποι

Μοτίβο όχι θέμα

- Το λογοτεχνικό μοτίβο αντλεί κατευθείαν από τη δεξαμενή των λογοτεχνικών αναπαραστάσεων και δεν πρέπει να συνδέεται με το «θέμα» ή τη «θεματική» (π.χ. η «ξενιτιά» είναι θεματική, ο «γυρισμός του ξενιτεμένου» είναι λογοτεχνικό μοτίβο).

Θέμα Β΄

Τυπολογία ερωτήσεων

Κατανόηση επιλογών του πομπού

- Πώς δικαιολογείτε **τη συγκεκριμένη ενέργεια** ... του συγγραφέα σε σχέση με τις καθιερωμένες/παγιωμένες αξίες της εποχής του;
- Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες χωροχρονικές παραμέτρους που διέπουν το κείμενο, **πώς ερμηνεύετε** την αντίδραση του ήρωα;
- Λαμβάνοντας υπόψη τον τόπο (χρόνο, περίσταση...) όπου εκφωνήθηκε / δημοσιεύτηκε ... το κείμενο, **να διακρίνετε τους στόχους** που επιδιώκει ο ομιλητής/συντάκτης.

Κατανόηση επιλογών του πομπού

- Στο κείμενο ... παρατίθενται οι απόψεις (λόγοι) των ... Μπορείτε να αντιληφθείτε **γιατί έχουν αυτήν την τοποθέτηση/άποψη;** [κατανόηση λόγων ενεργειών υποκειμένων σε σχέση με το πλαίσιο των κειμένων] – Πώς εξηγείτε το τάδε φαινόμενο / κατάσταση / διαπίστωση;
- Το κείμενο ανήκει **στον επιστημονικό/διαφημιστικό/πολιτικό (δικανικό) λόγο.** Ποια στοιχεία πιστεύετε πως επιβεβαιώνουν αυτή την κατάταξη;
- **Για ποιο σκοπό** νομίζετε ότι γράφτηκε το κείμενο και πώς συνδέεται με τη δεδομένη ιστορική συγκυρία ή την επικαιρότητα ή την κοινωνική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο γράφων/η γράφουσα;

Κατανόηση επιλογών του πομπού

- **Ποιος είναι ο σκοπός του ομιλητή** στο απόσπασμα του κειμένου ... αναφορικά με το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται τη δεδομένη στιγμή;
- Το κείμενο αυτό **αποτελεί μέρος της Οδηγίας** ... της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Ποια χαρακτηριστικά του κειμένου μάς επιτρέπουν να το αναγνωρίσουμε ως νομικό κείμενο;
- Το κείμενο που διαβάσατε φαίνεται να **προέρχεται από το Ημερολόγιο** του ... Να καταγράψετε σημεία του κειμένου με τα οποία τεκμηριώνεται ότι πρόκειται για ημερολόγιο.

Ερμηνεία κειμένου

- Ο συντάκτης του κειμένου διατυπώνει την άποψη/θέση του ότι ... Με ποια επιχειρήματα[1] την υποστηρίζει/στηρίζει/τεκμηριώνει; **Πόσο πειστικό κρίνετε το επιχείρημα** που χρησιμοποιεί για να τον αποδείξει;
- Εάν υποθέσουμε ότι με το Κείμενο ... η συγγραφέας θέλει να αποδείξει την **ορθότητα** των σκέψεών της, να δείξετε **με ποιους τρόπους - γλωσσικές επιλογές** πετυχαίνει τον στόχο της.
- Εάν υποθέσουμε ότι με το κείμενο ... **η επιστολογράφος θέλει να συγκινήσει** τον/την αποδέκτη της επιστολής, να δείξετε **με ποιους τρόπους-γλωσσικές επιλογές** πετυχαίνει τον στόχο της αυτό.

Ερμηνεία κειμένου

- Ποια είναι η **θέση/άποψη** του συντάκτη για το θέμα/ζήτημα...; Με ποιον τρόπο προσπαθεί να πείσει;
- Μπορείτε να εντοπίσετε την **οπτική γωνία** του αρθρογράφου; Να αξιοποιήσετε στην απάντησή σας στοιχεία του κειμένου.
- Πως **ερμηνεύετε τη θέση** του συντάκτη με βάση χωρία του κειμένου;
- Ποιο είναι το **κρίσιμο ερώτημα** που θέτει το κείμενο κατά τη γνώμη σας; Ποια στοιχεία του κειμένου το επιβεβαιώνουν;
- **Πώς αντιλαμβάνεστε εσείς την τοποθέτηση** του συντάκτη του κειμένου ότι...;

Ερμηνεία κειμένου

- Σε ποιους παράγοντες αποδίδει ο συγγραφέας το πρόβλημα/φαινόμενο/στάση;
- Να εντοπίσετε το θέμα που πραγματεύεται ο συγγραφέας. Ποια είναι η θέση του απέναντι σε αυτό; Με ποια επιχειρήματα, τεκμήρια την υποστηρίζει; Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει;
- Σε ποιους, κατά τη γνώμη σας απευθύνεται το κείμενο; Ποιος είναι ο απώτερος σκοπός/στόχος του συντάκτη του; Ποιος είναι ο ισχυρισμός που επιχειρεί να αποδείξει ο συντάκτης στην ... παράγραφο; Με ποια μέσα επιχειρεί επιτυχάνει το στόχο του; Θεωρείτε ότι τον επιτυγχάνει;
- Σε μία παράγραφο (50-70 ... λέξεων) να σχολιάσετε το σκοπό για τον οποίο εκφωνήθηκε ο πολιτικός λόγος και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο ομιλητής;

Ερμηνεία κειμένου

- Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο **με παράδειγμα το νόημα της λέξης «...»**
- Να εντοπίσετε τις λέξεις-φράσεις με τις οποίες ο συγγραφέας **σχολιάζει** μια άποψη του κειμένου. Τι δηλώνουν αυτές οι λέξεις-φράσεις;
- **Σε ποιο αναγνωστικό κοινό** απευθύνεται και τι προσπαθεί να πετύχει ο συντάκτης;
- **Ποια είναι η θέση** του συντάκτη απέναντι στο θέμα του κειμένου με βάση τις **γλωσσικές επιλογές**;

Ερμηνεία κειμένου

- Ο συγγραφέας **για να πείσει καταφεύγει περισσότερο σε αποδεικτικά μέσα** (δεδομένα, επιχειρήματα) ή άλλου τύπου μέσα; Εντοπίστε στο κείμενο τα αντίστοιχα χωρία και πώς λειτουργούν ως προς τις προθέσεις του πομπού.
- Για ποιον λόγο ο συντάκτης του κειμένου **επιλέγει παραδείγματα/** επιχειρήματα/τεκμήρια για να υποστηρίξει την άποψή του; Θεωρείτε ότι η συγκεκριμένη επιλογή είναι επιτυχής;
- **Με ποια επιχειρήματα** ο συντάκτης υποστηρίζει την άποψη του ότι «...». Θεωρείτε ότι κατορθώνει τελικά να πείσει; Πώς λειτουργούν τα επιχειρήματα; (επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα, προθέσεις συντάκτη).

Ερμηνεία κειμένου

- **Συγκρίνετε τον τρόπο** με τον οποίο προσπαθεί να πείσει κάθε ομιλητής.
- Σημειώστε επιγραμματικά τα **επιχειρήματα** του συγγραφέα.
- Στο κείμενο ... ο συντάκτης του υποστηρίζει πως «...». **Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια**, σε 50-60 λέξεις, τις ιδέες του κειμένου που ουσιαστικά (υπο)στηρίζουν τη θέση/άποψη του συντάκτη.
- **Πόσο πειστικά είναι τα επιχειρήματα;** Ανταποκρίνονται τα δεδομένα στην πραγματικότητα; Πόσο στενά συνδέονται με τον ισχυρισμό που προσπαθούν να αποδείξουν;
- Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο...; **Ποια είναι η διαφορά στην οπτική του;**

Βαθμός βεβαιότητας

- **Σας πείθει η επιχειρηματολογία** του αντιλόγου και η αντίκρουσή του από τον συγγραφέα; Απαντήστε αξιολογώντας τα δεδομένα και τις εγγυήσεις που χρησιμοποιήθηκαν.
- Για ποιον λόγο ο συγγραφέας παραθέτει στην παράγραφο ... **τον αντίλογο;**
- Σε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο ο συγγραφέας παραθέτει τον αντίλογο στις απόψεις του, τον οποίο συχνά αντικρούει. **Να επιβεβαιώσετε την παρατήρηση αυτή, αντλώντας στοιχεία από το Κείμενο ...**

Βαθμός βεβαιότητας

- **Ποια επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία** χρησιμοποιεί ο..., προκειμένου να στηρίξει τη στάση του απέναντι στη ... ;
- Ποιος είναι **ο βασικός ισχυρισμός (αποδεικτέα θέση)** της ... παραγράφου; Σε ποια δεδομένα (τεκμήρια, παραδείγματα κ.τ.λ.) και εγγυήσεις τη στηρίζει (αξιώματα, γενικές αρχές κ.τ.λ.);
- **Σας πείθει η επιχειρηματολογία του συγγραφέα;** Να απαντήσετε, αξιολογώντας τα δεδομένα και την εγγύηση που χρησιμοποιεί.
- Στην ... παράγραφο ο συγγραφέας **επικαλείται, για να στηρίξει τον βασικό ισχυρισμό του, τις θέσεις** της ... Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σας, έκανε αυτή την επιλογή;

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- **Ποιες πληροφορίες αντλείτε από τον τίτλο του κειμένου; Με ποιον τρόπο προΐδεάζει τον αναγνώστη;** Θεωρείτε ότι ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο του κειμένου; Πιστεύετε ότι προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη; Είναι αποτελεσματικός; Ποιες είναι οι προσδοκίες βάσει του τίτλου; Δώστε έναν δικό σας (διαφορετικό) τίτλο.
- Ποιες πληροφορίες παρέχει ο τίτλος **σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο;**
- Ο τίτλος του κειμένου **ανταποκρίνεται στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα/περίσταση];**

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- Στόχος του τίτλου ενός κειμένου είναι να αποδώσει με τρόπο πυκνό, σύντομο κι εύστοχο το νόημά του και παράλληλα να προϊδεάσει τον αναγνώστη για ό,τι ακολουθεί, κεντρίζοντας ταυτόχρονα το ενδιαφέρον του. **Πιστεύετε πως ο τίτλος του κειμένου εξυπηρετεί τη συγκεκριμένη λειτουργία;**
- Πώς συνδέεται το **ρεπορτάζ** με τον τίτλο του κειμένου;
- Ποια σημεία του κειμένου **ανταποκρίνονται** στον τίτλο;
- **Πώς συνδέεται ο τίτλος με το κείμενο;** Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με παραπομπές στο κείμενο.

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- Ποιον ρόλο παίζει/διαδραματίζει η **εικόνα**;
- Πιστεύετε πως ο τίτλος του κειμένου είναι «εύστοχος» αποδίδοντας το συνολικό νόημα του κειμένου ή «άστοχος»;
- Να δώσετε ένα δικό σας τίτλο στο κείμενο **με αναφορική (ή ποιητική) λειτουργία** της γλώσσας, αντικαθιστώντας τον ήδη υπάρχοντα.
- **Πώς συνδέεται μια εικόνα** (ή οι εικόνες) με μία (ή περισσότερες) άποψη/θέση του κειμένου; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε τη χρήση της (τους), λαμβάνοντας υπόψη σας μάλιστα το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται;

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- Για ποιον λόγο ο συντάκτης **διάλεξε αυτόν τον κειμενικό τύπο / είδος;**
- Ποιες συγκεκριμένες θέσεις του συγγραφέα συμφωνούν με την **γελοιογραφία** που συνοδεύει το κείμενο;
- Για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σας, επελέγη **η συγκεκριμένη μορφή παρουσίασης των πληροφοριών (γράφημα, πίνακας)** στο κείμενο; Ποια η συμβολή της στην αποδεικτική ισχύ ...;
- Ως ιδιαίτερο κειμενικό είδος η **επιφυλλίδα** (άρθρο/δοκίμιο/ημερολόγιο...) μπορεί να αντλεί τα θέματά της από την επικαιρότητα. Δεν μένει όμως προσκολλημένη σε αυτήν, αλλά προχωρεί στη διατύπωση γενικότερων απόψεων διαχρονικού χαρακτήρα. Να εξετάσετε αν επιβεβαιώνεται η άποψη αυτή με βάση το περιεχόμενο του Κειμένου ...

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- **Σε τι νομίζετε ότι αποβλέπει το άρθρο;** Ποιες σκέψεις νομίζετε ότι δημιουργεί στους αναγνώστες του; Ποιες από τις αρχικές σας προσδοκίες, σε σχέση με τον τίτλο, επιβεβαιώνονται ή διαψεύδονται;
- Το παραπάνω δημοσιογραφικό κείμενο είναι **ειδησεογραφικό ή ερμηνευτικό;** Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.
- Να γράψετε **λεζάντα** στη φωτογραφία.
- Να αναφέρετε και να σχολιάσετε τα **συναισθήματα** που διεγείρονται από τη φωτογραφία.
- Ποιο είναι το **θέμα** της γελοιογραφίας; Τι προσπαθεί να στιγματίσει; Με ποιους τρόπους επιτυγχάνει να αποδώσει το θέμα του;

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- Με ποιον τρόπο **μέσω της εικόνας μεθοδεύεται η προσέλκυση του ενδιαφέροντος** του δέκτη; Πώς φαίνεται ο τρόπος οργάνωσης και διάταξης των στοιχείων, η οπτική γωνία, το φανερό και λανθάνον νόημα, και οι ταυτότητες που αναπαράγονται;
- Σε ποιο **ακροατήριο** απευθύνεται ο συντάκτης και ποιος είναι ο σκοπός της συγγραφής του;
- Συγκρίνετε τον **τρόπο** με τον οποίο προσπαθεί να πείσει κάθε ομιλητής.
- Πώς εξυπηρετεί **η χρήση αγγλικών και ελληνικών λέξεων** στον τίτλο; Πώς νοηματοδοτείται και φανερώνεται η πρόθεση του αρθρογράφου;
- Πώς μας προϊδεάζει ο **τίτλος** για το θέμα [μέσα δημοσίευσης, χρονολογία, θέμα, συντάκτης κειμένου, κειμενικό είδος];

Αξιολόγηση συνάφειας ιδεών

- Τι είδους κείμενο είναι αυτό; Ποια στοιχεία του επιβεβαιώνουν την κατάταξη που κάνετε;
- Να εντοπιστεί το κειμενικό είδος, το θέμα, οι συνομιλιακοί ρόλοι (πομπός και δέκτης), ο κειμενικός τύπος.
- Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκουν τα αποσπάσματα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, αξιοποιώντας τα στοιχεία της ταυτότητάς τους και τα χαρακτηριστικά τους.
- Για ποιο λόγο επιλέχθηκε η παρουσίαση του προβλήματος με πίνακα ή γράφημα ή... Είναι αποτελεσματικός αυτός ο τρόπος και γιατί;
- Αξιοποιώντας τα στοιχεία της αφίσας (χρώμα, αναλογία μεγέθους κειμένου και εικόνας, επιλογή γλώσσας, χρόνο δημιουργίας της) να ερμηνεύσετε τον τρόπο οργάνωσης των στοιχείων της ώστε αυτή να προσελκύσει το ενδιαφέρον. Τι προσφέρει κάθε στοιχείο στην κατασκευή του μηνύματος; Να λάβετε υπόψη σας το χρόνο κυκλοφορίας της αφίσας και το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει.

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Σε κάποια σημεία του κειμένου το **ρηματικό πρόσωπο** μετατρέπεται από ... (ενικό ή πληθυντικό) σε ... (ενικό ή πληθυντικό). Τι επιτυγχάνει ο συντάκτης του κειμένου με τη συγκεκριμένη εναλλαγή ρηματικών προσώπων; Να ερμηνεύσετε την επιλογή του σε σχέση με το σκοπό που επιδιώκει να πετύχει.
- Ποια είναι τα **ρηματικά πρόσωπα** που κυριαρχούν στο Κείμενο ...; Ποια είναι η λειτουργία τους;
- **Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί;** Να ερμηνεύσετε την επιλογή του συγγραφέα, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε το κείμενο.

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Πώς κρίνετε το **ύφος** του συγκεκριμένου κειμένου (απλό/καθημερινό/σύνθετο/επιστημονικό / γλαφυρό). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές μέσα από το κείμενο. **Πόσο αποτελεσματικό θεωρείτε το συγκεκριμένο ύφος**, αν λάβετε υπόψη σας το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται ο συγγραφέας και τον σκοπό που θέλει να υπηρετήσει; **Παρατηρήστε το λεξιλόγιο, τη χρήση του λόγου (αναφορική - ποιητική), τη σύνταξη (ενεργητική - παθητική), τη σύνδεση των προτάσεων (παράταξη - υπόταξη), τις εγκλίσεις (οριστική - δυνητικές).**
- Ποια **λειτουργία** της γλώσσας διακρίνετε στο κείμενο; Αιτιολογήστε τη συγκεκριμένη επιλογή του συντάκτη. [Στο απόσπασμα ... ο λόγος λειτουργεί ποιητικά, όπως ταιριάζει σε ένα στοχαστικό δοκίμιο. Να το ξαναγράψετε, ώστε να ταιριάζει σε ένα αποδεικτικό δοκίμιο].

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Να εξηγήσετε πώς οι **εγκλίσεις** των ρημάτων του κειμένου υπηρετούν τον ιδιαίτερο σκοπό του.
- Συσχετίζοντας τα **ενεστωτικά ρήματα** (...) με τα υπόλοιπα ρήματα του κειμένου (ή ποιήματος) που βρίσκονται **σε παρελθοντικούς χρόνους**, να σχολιάσετε σύντομα τη συναισθηματική/ψυχολογική κατάσταση, στην οποία βρίσκεται ο ήρωας (το ποιητικό υποκείμενο).
- Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί επανειλημμένως **επαναλήψεις/ειρωνεία**. Να εντοπίσετε χωρία του κειμένου που επιβεβαιώνουν την παραπάνω διαπίστωση και να δείξετε τι επιδιώκει ο συντάκτης;
- Σε ποιο συγκεκριμένο είδος ανήκει το κείμενο; Ποια **[κειμενικά]χαρακτηριστικά** του σας οδηγούν σε αυτή τη διαπίστωση;

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- **[Ευθύς – πλάγιος λόγος]:** Να μεταφέρεις το παραπάνω απόσπασμα σε πλάγιο λόγο και να χρησιμοποιήσεις συνώνυμες φράσεις και λέξεις με τις οποίες να διαμορφώσεις ύφος επίσημο.
- **[Το ύφος του κειμένου]:** Το ύφος του κειμένου είναι έντονα ειρωνικό/σαρκαστικό. Γιατί θεωρείτε ο συντάκτης του κειμένου έκανε τη συγκεκριμένη επιλογή; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε την επιλογή του, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται; ... Το ύφος του κειμένου είναι τυπικό και απρόσωπο. **Με ποιες γλωσσικές επιλογές** ο συγγραφέας πέτυχε τον στόχο του αυτό; Πώς εξηγείτε την επιλογή του, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιότητά του και το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται;]

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Να επαναδιατυπώσετε το απόσπασμα, ώστε **η άποψη να παρουσιάζεται χωρίς σχόλιο**, με τρόπο ουδέτερο.
- Στο τελευταίο τμήμα της ομιλίας ο συγγραφέας απευθύνεται στο συναίσθημα του κοινού: περιγράφει εικόνες με ποιητικό λόγο, αφηγείται μια φανταστική ιστορία, αξιοποιώντας τον διάλογο. Ποια συναισθήματα του κοινού διεγείρει και με ποιον σκοπό;
- Τι επιδιώκει ο επιφυλλιδογράφος (Κείμενο ...) με καθεμία από τις παρακάτω εκφραστικές επιλογές;

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Να ξαναγράψετε το παραπάνω απόσπασμα, **αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία συνώνυμη, ώστε να μην αλλοιώνεται το νόημα της περιόδου.** Στη συνέχεια να το επαναδιατυπώσετε, μεταβάλλοντας το είδος σύνταξης, ώστε να τονίζεται η ενέργεια των υποκειμένων και όχι τα υποκείμενα των ρημάτων.
- Να γράψετε στο τετράδιό σας τις παρακάτω φράσεις ... αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμή της, **ώστε το ύφος να γίνει λιγότερο δοκιμακό και περισσότερο καθημερινό και απλό.**
- Στο απόσπασμα ... **ο λόγος λειτουργεί ποιητικά, όπως ταιριάζει σε ένα στοχαστικό δοκίμιο.** Να το ξαναγράψετε, ώστε να ταιριάζει σε ένα αποδεικτικό δοκίμιο.
- Να παρουσιάσετε σε τρίτο πρόσωπο την περίπτωση του ... **αξιοποιώντας στοιχεία της αυτοβιογραφίας.**

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Ο συντάκτης χρησιμοποιεί τον **ευθύ λόγο**. Σχολιάστε τη **σκοπιμότητα** αυτής της επιλογής. Μετατρέψτε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο. Αποτιμήστε και τις δύο εκδοχές.
- Γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποιεί **εκτεταμένα εισαγωγικά**; Τα χρησιμοποιεί παντού με τον ίδιο τρόπο;
- Η παράγραφος ξεκινάει με ένα **ασύνδετο σχήμα**. Για ποιον λόγο ο συγγραφέας έκανε αυτήν την επιλογή;
- **Ποιος είναι ο ρόλος του ερωτήματος με τον οποίο ολοκληρώνεται η παράγραφος**; Τι προσδοκίες σάς δημιουργεί η ύπαρξή του για τη συνέχεια του κειμένου;
- Ποιο σκοπό εξυπηρετεί η γραφή **με κεφαλαία γράμματα**;

Συσχέτιση στοιχείων και μετατροπή

- Ο ομιλητής **αναπτύσσει τη θέση του με μία αναλογία**. Να εντοπίσετε τα μέλη της. Τι προσπαθεί να πετύχει με την αναλογία;
- Να ξαναγράψετε την πρώτη παράγραφο του Κειμένου ... «...», **αρχίζοντας με τη ακόλουθη φράση: «...»**, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές στον τρόπο σύνταξης της περιόδου.
- **Να εξηγήσετε με πιο απλά λόγια το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου** του Κειμένου ..., όπως παρατίθεται παρακάτω, ώστε να γίνει κατανοητό από έναν φίλο σας που δεν το καταλαβαίνει: «...»

Ερμηνεία τρόπου σύνδεσης

- Ποιους χαρακτηριστικούς **σημειωτικούς πόρους** (γραμματοσειρά, διάκενα, μέγεθος γραμμάτων, κεφαλαιογράμματη γραφή, συνδυασμός λόγου/εικόνας κλπ.) αξιοποιεί το κείμενο και με ποιον τρόπο επιδρούν στην αποτελεσματικότητά του;
- Να **ερμηνεύσετε τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται το κείμενο** στην ... παράγραφο σε σχέση με τα κοινωνικά συμφραζόμενα και το επικοινωνιακό πλαίσιο [τροπικότητα, όροι που προτάσσονται στη σύνταξη της πρότασης].
- **Με ποιον τρόπο συνδέονται και οργανώνονται οι ιδέες**, προτάσεις, περίοδοι, παράγραφοι του κειμένου σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο και τα κοινωνικά συμφραζόμενα (συνδέονται αιτιακά, χρονικά...);

Ερμηνεία τρόπου σύνδεσης

- Να εξηγήσετε αν η **σύνδεση των ιδεών του ομιλητή σε αυτό το τμήμα της ομιλίας είναι λογική ή συνειρμική**. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.
- Να εντοπίσετε στο κείμενο ένα σημείο στο οποίο ο συγγραφέας **επικαλείται την αυθεντία ή το ήθος του πομπού ή κάνει επίθεση στο ήθος του αντιπάλου** και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητα αυτής της επίκλησης ή επίθεσης.
- Ποιος είναι ο **βασικός ισχυρισμός του συγγραφέα** στην ... παράγραφο; Ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί για να τον στηρίξει και με ποιον τρόπο οργανώνει/αναπτύσσει την παράγραφο;

Ερμηνεία τρόπου σύνδεσης

- Ποια είναι η **βασική θέση** που διατυπώνει ο αρθρογράφος στην ... παράγραφο του Κειμένου ... και με ποιες ιδέες και μέσα πειθούς τη στηρίζει;
- Να εντοπίσετε ένα χωρίο του Κειμένου ... στο οποίο ο συγγραφέας **επικαλείται την αυθεντία** και να **εξηγήσετε τη σκοπιμότητα** αυτής της αναφοράς στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Ερμηνεία τρόπου σύνδεσης

- Γιατί η δημοσιογράφος **παραθέτει αυτούσιες τις απαντήσεις** των ομιλητών; Τι πετυχαίνει με αυτό;
- Ποια λειτουργία **επιτελεί καθεμία από τις παραγράφους** του κειμένου;
- Στο κείμενο γίνεται **ευρεία χρήση παραδειγμάτων**. Να ερμηνεύσετε την επιλογή.
- **Ποιες στρατηγικές** (προσθήκη διαρθρωτικών λέξεων/φράσεων, δημιουργία δευτερευουσών προτάσεων) χρησιμοποιήθηκαν για τη συνοχή του κειμένου.

Σύγκριση κειμένων

- Το Κείμενο ... δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 19..., ενώ το Κείμενο ... το 20... Ποιες ομοιότητες και διαφορές παρατηρείτε στις δεξιότητες που περιλαμβάνουν τα δύο κείμενα; **Πού οφείλεται, πιστεύετε, η διαφοροποίηση;** [ή Τα δύο κείμενα αναφέρονται ... Να τα συγκρίνετε, λαμβάνοντας υπόψη τον χρόνο στον οποίο γράφτηκε το καθένα.]
- **Να συγκρίνετε την επιχειρηματολογία** που αναπτύσσεται στα δύο κείμενα σχετικά με ... Ποια από τις δύο κρίνετε ως περισσότερο πειστική; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
- **Σε τι διαφοροποιείται η οπτική** των συγγραφέων των δύο κειμένων σχετικά με...;
- Συγκρίνετε τα κείμενα... **Παρατηρείτε διαφορά ως προς την αποτελεσματικότητα,** προθέσεις συντάκτη κλπ.;

Σύγκριση κειμένων

- **Συγκρίνετε τα κείμενα** ως προς το ύφος, τη στίξη, τα ρηματικά πρόσωπα, το είδος του λόγου, το μήκος των προτάσεων και το είδος της σύνδεσής τους. Σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε;
- **Πώς συνδέονται τα κείμενα με βάση το θέμα** της ενότητας; Τι παρατηρείται ως προς το ύφος, την επιχειρηματολογία, την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα;
- Να συγκρίνετε τα κείμενα ... και ... **ως προς τον σκοπό και την περίσταση επικοινωνίας** τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με στοιχεία του κειμένου.

Καλό διάβασμα!